

יא בטבת תשפ"ג, 4.1.2023

גיליון מס' 827

פרשת ויחי

וַיְהִי יְמֵי יַעֲקֹב

מאת יהונתן שרמן, בארות יצחק

לקבלת דף פרשת שבוע בווצאפ (קבוצה שקטה) – לחצו [כאן](#)

פרשות 'ויחי' ו'חיי שרה' עוסקות במות צדיקים, אך מבטאות בשמן דווקא חיים ואינן מגלמות כל משמעות של אובדן ומוות כפי שהיינו מצפים. איההלימה בין תוכנן לשמן מתורץ בדרך כלל בהסבר הקלאסי לפיו צדיקים במיתתם קרויים חיים. על פניו זהו המסר. האומנם כך?

עיון באופן בו בוחרת התורה לתאר את מות יעקב, ובמיוחד העיסוק הנרחב למדי בקורותיו לאחר מותו, מעלה כבמקרה שרה אימנו תהיות על כוונת התורה. בדומה לפירוט סאגת רכישת מערת המכפלה תוך כניסה לרזולוציות הזניחות של מחיר חלקת הקבר ודינמיקת המשא ומתן עם עפרון ובני חת, נמצא בפרשתנו ירידה לפרטים עובדתיים די מורבידיים בנוגע לחניטת יעקב והמסע לקבורתו בכנען. העניין תופס בפרשה נתח מכובד למדי ומפוצל לפסוקי הציווי ליוסף בתחילתה, ושב ומתפרט פעם נוספת לקראת סופה, כך שמחזיק במצטבר לא פחות מ 20 פסוקים וכולל בתוכו אף את שיחת יוסף ופרעה לאישור היציאה למסע הקבורה.

נראה אפוא, שהפרשנות בדבר צדיקים שנתבקשו לבית עולמם כשייכים עדיין לעולמנו, יפה כאמירה דרשנית וערכית אך חוטאת לאופן התיאור המקראי בדבר הסתלקות האישים הללו. התיאור בכתובים, המצומצם לפרזיזמה המעשית של קבורה ואצל יעקב גם חניטה, איננו מאופיין בחיות יתר וודאי שאין זו הדרך המתבקשת להעברת מסר של המשך חייהם של צדיקים. אבקש להציע שהתורה רוצה להדגיש דווקא את ההפך.

שנות יעקב הם ימי חייו – "וַיְהִי יְמֵי יַעֲקֹב שְׁנַי תַּיִר" (מז,כח). חיי יעקב לא היו סוגה בשושנים והוא כילה לא מעט מהן תחילה בהימלטות מפני אחיו, בהמשך - מפני חותנו במרדף שתוצאתו היא גזירת מוות מפיו שלו עצמו על אשתו האהובה שגנבה את התרפים, ולבסוף - בדאגה לבנו שהאמין כי **טָרַף טָרַף**. כשפרעה שאלו: "**כִּמָּה יְמֵי שְׁנַי תַּיִר**" (מז,ח) נקט יעקב שלוש פעמים בצירוף **יְמֵי-שְׁנַי** (יְמֵי שְׁנַי מְגוּרִי, יְמֵי שְׁנַי תַּיִר, יְמֵי שְׁנַי תַּיִר אֲבֹתִי) בתארו אותם כ "**מַעֲט וְרַעִים**" (מז,ט). יעקב תופס את שנותיו כמעטות כי ימיו היו רעים. הימים הם הגורם לאופן בו נתפסות השנים.

הנטייה האנושית שלא להשלים עם אובדן של צדיק או אדם קרוב, ההתבוססות בצער ואי קבלת הריק הנורא שנפער עם הסתלקות יקירו, יש בהן כדי לסכן את מידת האחריות שנתבע האדם ליטול על המשך חייו היומיומיים. יש לדייק בלשון התורה כי השכר על מצוות מסוימות הוא אריכות ימים ("וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים", "לְמַעַן יֶאֱרַכּוּ יָמֶיךָ"), לאו דווקא ריבוי שנים. נדמה שאפשר לפרש ממש כך, מילולית, שימיו של האדם כדאי שיהיו

ארוכים. כבשירה של לאה גולדברג 'ימים לבנים ארוכים כמו בקיץ קרני החמה' צריך בן האנוש למלא בתוכן את הימים יותר מאשר לשאוף לרוב שנים. מה הן שנים רבות אם אינן מתמלאות בתוכן, ויום חלול רודף יום ריק? מי שימיו מלאים אזי גם שנותיו עשירות.

המסר בפרשת ויחי, אם כן, הוא אכן החיים שלאחר המוות, אלא שמושאם באספקלריית התיאור המקראי הוא לא הצדיק שנפטר אלא אלה הממשיכים לחיות ולהאריך את ימיהם.

תנועה דתית-חברתית של תורה ועבודה, הגשמה ומשימתיות, איננה רק תנועה מיישבת. צריך שלהתיישבות על הקרקע יקדם ישוב הדעת כדי שגזירת המשימות תיעשה ובהמשך גם תיבחן, נוכח מטרות ראויות. הדרך היא פונקציה של חזון ובלשון החכם באדם: "באין חזון יפרע עם ושמר תורה אשהו" (משלי כט, יח). שמירת תורת הקיבוץ הדתי היא פועל יוצא של שימור חזונה, ושימור לאורך זמנים משתנים הוא הזרמת חיות עדכנית, רעננה ורלוונטית. תנועת הנפש והרוח, ככל תנועה, זקוקה כמו האדם לימים ארוכים "למען ייטב לה והארבת ימים" (דברים כב, ז).

שבת שלום!

יהונתן שרמן, חבר קיבוץ בארות יצחק, נשוי לחן ואב לארבעה. בוגר ישיבת ההסדר במעלות ושירות צבאי בחטיבת הנח"ל. עורך דין סגור פלילי ובעל משרד עצמאי.

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6>
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il